

הכנס הארצי ה-17 לבטיחות ובריאות בתעסוקה

הבטיחות במגמת שיפור אך עדיין נדרשת עשייה רבה

מאת מיכאל לרר M.Sc

אורלי וילנאי, מנחת הכנס

בני שגיב וד"ר אבי גריפל - מושב "מודלים מוצלחים בבטיחות"

עו"ד מיכאל אטלן, היועץ המשפטי של משרד הכלכלה

גם באמצעות מתן תמריצים חיוביים למגזר של חברות ומפעלים בגודל קטן ובינוני שמשיקיעים בבטיחות. התמריץ יכול להיות באמצעות הפחתת התשלומים הנגבים מהמפעלים ומהחברות, שהם מפרישים לביטוח הלאומי על כל אחד מהעובדים, אם היקף הנפגעים כתוצאה מתאונות עבודה ירד. הדבר דומה להפחתת תעריפי הביטוח לנהגים שאין להם תביעות ביטוח. הוא, לדבריו, כבר דן בנושא עם מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי והוחלט לקדם פיילוט שיבחן את ההצעה. עוד ציין כי האחריות לשיפור הבטיחות איננה באחריותם הבלעדית של המנהלים. גם על העובדים מוטלת אחריות רבה לשיפור הבטיחות במקומות העבודה שלהם. ישנם עובדים שמזלזלים בנוהלי הבטיחות, ונגדם יש לפעול.

פרופסור מור יוסף ציין כי אין כוונה לפגוע בתגמולים של העובדים שנפגעו בתאונות עבודה, או חלו במחלות מקצוע. עם זאת, על מנת להקטין את הסכומים שהמדינה משלמת לנפגעים, יש לפעול למניעת פגיעות ולהקטנת שיעור הנפגעים. עיקר הפעילויות צריכות להיות בקרב אוכלוסיות חלשות ובתוך מפעלים קטנים שאין להם את המשאבים הנדרשים להשקעות. ככל שהאוכלוסייה חלשה יותר וככל שהמפעל קטן יותר - ההשקעה במניעה של תאונות עבודה משתלמת יותר למשק בהיבט הכלכלי.

ח"כ מזרחי אמר שכנסת ישראל מצאה לנכון לקדם את נושא הבטיחות בתעסוקה מפני שאי אפשר להגיע להישגים בתחום יש מאין. הוא הזכיר כי בשנה זו הקדישה הכנסת לנושא יום מיוחד ובכוונתו לפעול להפוך את הדיון בבטיחות למסורת, כך שבכל שנה תהיה בכנסת התייחסות לתחום. חשוב שהכנסת תטפל בבטיחות באופן שוטף ולא רק במקרים חריגים כאשר מתרחש אסון. הנזק

בישראל, שיעור הנפגעים בתאונות עבודה מכלל המועסקים במשק עומד על כ-2.1% בהשוואה לשיעור נפגעים ממוצע העומד על כ-3.2% במדינות מערב אירופה. למרות הנתונים המעודדים עדיין יש הרבה לעשות. "החזון שלי הוא אפס נפגעים בעבודה" - כך פתח **ישראל שרייבמן** מנכ"ל בפועל של המוסד לבטיחות ולגיהות בכנס השנתי ה-17 של המוסד לבטיחות ולגיהות שנערך בחודש נובמבר (17.11.14), בהשתתפותם של קרוב ל-1,000 ממונים על הבטיחות בעבודה, מהנדסי בטיחות, אנשי אקדמיה, תעשיינים ועוד.

את מושב הפתיחה של הכנס כיבדו בנוכחותם גם **נפתלי בנט**, שר הכלכלה; **צבי אורן**, נשיא לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים; **פרופסור שלמה מור יוסף**, מנכ"ל המוסד לביטוח לאומי; **ח"כ משה מזרחי**; **אבי ניסקורן**, יו"ר ההסתדרות החדשה ועוד.

נפתלי בנט ציין את התרומה הרבה של המוסד לבטיחות ולגיהות לקידום הבטיחות ואמר: "אתם מקיימים מצווה יום יומית של שמירה על חיי אדם". לדבריו צריך להסתכל על העשייה בתחום הבטיחות כחלק מובנה מהפעילות התעשייתית. צריך להיזהר ולא להתייחס אל הבטיחות כנושא נפרד. חשוב מאוד לקדם את הבטיחות באמצעות חינוך והגברת המודעות לאחריותם של העובדים לשמירה על שלומם ובריאותם. מבלי שהמעורבים יפנימו את אחריותם לקידום הבטיחות - שום דבר לא יעזור.

צבי אורן אמר כי צריך להסתכל על ההשקעה בבטיחות כאל פתרון ולא כאל בעיה. ההשקעה בבטיחות היא אחד ממנועי הצמיחה של המשק - היא מונעת נזקים במהלך הייצור ותורמת לצמיחה בתעשייה ולשיפור כושר התחרות. אורן מציע שבמקום לקדם את הבטיחות רק באמצעות אכיפה וענישה אפשר לקדם אותה

מימין: ד"ר צבי ברק, ד"ר אירן דיאמנט, עו"ד הדס הרטל, משה ברנד
וד"ר מיכל שלי - מושב "האדם במרכז"

ד"ר נחום פוספלד וגב' רינה בודנקין - מושב פרויקטים של קרן 'מנוף'

העבודה לא השתפרה כמו לדוגמה בענף הבנייה שבו נמנו מחצית ממספר ההרוגים בתאונות עבודה. הדבר הזה חוזר על עצמו שנה אחר שנה. על כן יש להכריז על שנת 2015 כשנה הבטיחות בבנייה ולבצע צעדים אפקטיביים שמטרתם להוריד את היקף הנפגעים, על מנת שענף הבנייה יהיה ענף יותר בטיחותי. העובדים צריכים להיות שותפים בתהליך כי מדובר בחיים שלהם.

במושב המליאה דיבר גם **פרופסור יואל דונחין** מהטכניון על הבטיחות כערך ולא כמוצר, והצביע על כשלים שונים בבטיחות. בהרצאתו הביא דוגמאות מעולם הרפואה ואמר כי יותר מ-2,000 איש מתים בכל שנה בשל טעויות של רופאים בהליכים. לכשלים סיבות רבות, בין השאר תרופות שונות בעלות שמות זהים ומראה דומה. ככל שהמעסיק דוחף להגדלת התפוקה, מעניק יותר בונוסים ודוחק בעובדים לעבוד מהר יותר - נעשות יותר טעויות. המעסיק צריכים לקדם את הבטיחות באמצעים שונים בהם החדרת תרבות בטיחות לארגון, ופעולות להגברת השווינויות במערכות השכר.

על המושבים בכנס

לאחר ההרצאה במליאה נוהלו שלושה מושבים מקבילים. **מושב 1** בהנחיית **צבי בנימיני** עסק בניהול הבטיחות - אתגרים, לקחים ותובנות. במושב השתתפו **עו"ד מיכאל אטלן וזאב דיבסק** אשר דיברו על הרגולציה. **ד"ר אמיר פרי, ד"ר אבי גריפל, ישראל שרייבמן ועו"ד גיל דרור** דיברו על ההיבטים המעשיים של החוקים, התקנות והתקנים.

מושב 2 בהנחיית **ד"ר אשר פרדו** התייחס לנושא בריאות, גיהות וארגונומיה. **ד"ר מיכאל מימן** סיפר על רישום מחלות תעסוקתיות בישראל. **ד"ר רז דקל** דיבר על הקוד האתי החדש בבריאות העובד. בחלק של המושב שעסק בארגונומיה דיבר **אייל לוי** מחברת אינטל על יישום הארגונומיה בחברה. **ד"ר יונה גייגר וענבר גלבוע** דיברו על הרמה וניטול ידני.

המושב ה-3 בהנחיית **צבי ברק** עסק בנושא האדם כגורם סיכון בטיחותי. **ד"ר אירן דיאמנט** הצביעה על הגורם האנושי במועדות לתאונות. **עו"ד הדס הרטל** הצביעה על פתרונות להתמודד עם מצבי לחץ בעבודה. **ד"ר תמר בן בסט** דיברה על הקושי שבהבנת תמרימים. **משה ברנד** דיבר על תגובות פוסט טראומטיות כסיכון בטיחותי. **ד"ר מיכל שלי** סיפרה על שיפור הבטיחות באמצעות הגורם האנושי.

לאחר ארוחת הצהרים התנהלו שלושה מושבים נוספים שנוהלו במקביל.

מושב 4 בהנחיית **ד"ר אבי גריפל** התמקד בנושא יישום מודלים מוצלחים בבטיחות. **ד"ר אמיר פרי** הציג סוגיות בנושא ניהול מוצלח של הבטיחות. **ליאור אלי** הציג את המודלים של ניהול הבטיחות

הישיב והעקיף למשק בשל אובדן חיים וימי עבודה הוא אדיר לדבריו, וחסר פרופורציות ביחס להשקעות שנעשות בתחום. "אנחנו טובים בלשלם לנפגעים על הנזק שנגרם להם אבל גרועים בהשקעות הנדרשות למניעת הנזקים". למדינה יש אינטרס עליון למנוע פגיעה בעובדים ולמנוע נזק למשק. המחוקק צריך לתת את דעתו לחקיקה שנעשתה בתחומי הבטיחות, חלקה לפני 60 שנה, ולעדכן אותה על פי הצרכים העכשוויים והעתידיים. כמו כן יש להקים מאגר נתונים לאומי על הנפגעים בתאונות עבודה כדי שיהיה ניתן לנתח את גורמי הסיכון ולטפל בהם.

ישראל שרייבמן הדגיש כי המוסד לבטיחות ולגיהות, אשר חוגג השנה 60 שנים להיווסדו, פועל רבות בשיתוף מינהל הבטיחות והבריאות התעסוקתית במשרד הכלכלה והמוסד לביטוח לאומי, ארגון הממונים על הבטיחות והממונים על הבטיחות, העובדים והמנהלים, על מנת להוריד את שיעור תאונות העבודה בישראל. בעשור האחרון ירד היקף הנפגעים בתאונות עבודה בישראל באופן דרמטי. על פי נתוני הביטוח הלאומי בשנת 2000 קבלו 76,185 איש דמי פגיעה כאשר שיעור המועסקים עמד על כ-2.39 מיליון עובדים. נתון זה משקף 31.9 נפגעים לכל 1,000 עובדים וסך הכל היעדרות של כ-2.863 מיליון ימי עבודה. בשנת 2011 ירד מספר מקבלי דמי פגיעה לכ-67,556 עובדים, כאשר שיעור המועסקים במשק צמח לכ-3.166 מיליון עובדים ושיעור הנפגעים ירד דרמטית לכ-21.3 נפגעים לכל 1,000.

אבי ניסקורן אמר: "הנושא של בטיחות וגיהות הוא נושא מרכזי בתעשייה הישראלית. והיום יש להתמקד יותר בתחום המניעה. מאז שנות ה-50 של המאה הקודמת עבר המשק הישראלי כבר דרך ארוכה אבל ישנם ענפים שבהם הסטטיסטיקה של מספר תאונות

ישראל שרייבמן, מנכ"ל המוסד לבטיחות ולגיהות בהווה וחיים אליהו מנהל המוסד בעבר

מימין: צבי בנימיני, זאב דיבסק, עו"ד מיכאל אטלן, ד"ר אמיר פרי, ד"ר אבי גריפל, ישראל שרייבמן ועו"ד גיל דרור - פאנל "ניהול בטיחות"

מימין: ד"ר מיכאל מימן וד"ר אשר פרדו

הממונה על הבטיחות נדרש להתמודד עם תגובות של דחייה והתנגדות מצד העובדים - לדוגמה בכל הקשור לאכיפה של התנהגות בטיחותית, או מצד ההנהלה - בכל הקשור להשקעות הכספיות הנדרשות על מנת ליישם נושאי בטיחות שונים. לממונה על הבטיחות אין בד"כ אופן קשבת עימה הוא יכול לחלוק את הקשיים בעבודתו היום יומית. לכן חשוב מאוד להתייחס למצוקות של הממונה על הבטיחות בעבודה ולדאוג להעצמתו.

ד"ר תמר בן בסט, עובדת ברשות הלאומית לבטיחות בדרכים ובאגף המחקר של המכללה האקדמית להנדסה מכללת סמי שמעון, אמרה כי תאונות עבודה רבות קשורות לנהיגה בדרכים. חלק מהסיבות לתאונות נעוצות בהבנתנו את תמרידי הדרכים. יחד עם זאת לא נמצא קשר מובהק בין הבנת משמעות התמרידי לתאונות הדרכים, מפני שהנושא לא נבדק מספיק. אחת הסיבות שאנחנו לא תמיד מבינים נכון את המשמעות של התמרידי מפני שהם לא מעוצבים על פי הכללים הארגוניים לעיצוב סמלים.

משה ברנדר, יועץ ארגוני, דיבר על אירועים טראומטיים שהעובד נחשף אליהם אשר יכולים להשפיע על התנהגותו החברתית של העובד, על התנהגות גופנית, על התגובה הרגשית ועל המחשבות. אפשר לסייע לעובד להתגבר על אירועים טראומטיים שהוא נחשף אליהם במספר דרכים בהם גילוי אמפטיה, התעניינות במצבו של העובד, הבנה וסובלנות להתנהגות קיצונית, הימנעות מלחץ ומהטחת האשמות ועוד.

ד"ר מיכל שלי ברק, סמנכ"ל מרכז 'גישות', סיפרה כי לא אחת עובדים הפועלים במצבי סכנה נוטים - לאחר שהם עובדים תקופה באווירה מסוכנת - לעשות לעצמם הנחות בכל מה שנדרש לפעולה בעבודה המסוכנת. העובד "מתיידי" עם הסיכון ומאבד את תחושת הסכנה, והדבר מוביל להתנהגות לא בטיחותית. לכן חשוב ליצור אקלים התנהגותי קבוע הנתמך בתרבות הבטיחות. ■

משתתפים בכנס מבקרים בביתנים

בחברת תנובה. **בני שגיב ודרור ברק** מכימיקלים לישראל הציגו את העשייה בבטיחות בתעשייה תהליכית. **מירון ענבר** דיבר על תחום הבטיחה בעיר הבה"דים בנגב. **עו"ד יעקב דודזון** דיבר על ליקויים וכשלים בניהול הבטיחות.

במושב 5 בהנחיית **רינה בודנקין** הוצגו פרויקטים לקידום הבטיחות שבוצעו במימון קרן 'מנוף' של המוסד לביטוח לאומי. בין השאר הציגה **אסתי ויסברג** נושא של קידום הבטיחות בשיתוף הקהילה. **ד"ר נחום פוספלד** הציג את פעולות ההתערבות לשיפור הבטיחות במגזר החקלאי. **סיגל שהפורקר** מהמוסד לבטיחות ולגיהות דיברה על העסקת אנשים עם מוגבלות. **שלמה ברק** הציג את ניידת ההדרכה לשימור השמע. **וחיים בן ארי** דיבר על פעילויות רב תחומיות לקידום בריאות העובדים ברפתות.

במושב 6 בהנחיית **אורלי וילנאי** דן בנושא כיצד מתקשרים בטיחות. בפאנל תקשורת ופרסום השתתפו **מירב פרסי-צדוק, אנדרי מטיאס, יקי אלעד וצבי איזנמן**. בהמשך הציגה **אתי וילנאי** את הנושא של סודות השינוע בהסברה לבטיחות בדרכים. יקי אלעד דיבר על האינטרנט בשירות הבטיחות. וצבי איזנמן הציג הדרכת בטיחות חוויתית.

במושב הנעילה דיבר **מני ברזילאי** על הבטיחות בעולם הפיזי והבטיחות בעולם הווירטואלי והשילוב ביניהן.

רשמים מהמושב השלישי

ד"ר צבי ברק, מומחה במדעי ההתנהגות, מייסד ויו"ר קבוצת גישות, אמר כי היום אנחנו בעידן שהזמינות הטכנולוגית לחברות היא ברמה גבוהה, ומה שיוצר את הבידול והיכולת של מפעל, חברה וכל גוף להצטיין ולהצליח הם האנשים. **ד"ר אירן דיאמנט** ממכון מדיטון אדם - מכון פסיכולוגי רפואי לאבחון מיון והדרכה של אנשים בתחום הבטיחות, דברה על חילוקי דעות בין המומחים השונים העוסקים במעורבות הגורם האנושי בתאונות, בשאלה האם אנשים מסוימים מועדים יותר להיות מעורבים בתאונות חוזרות והאם הדבר ניתן לניבוי. אדם שמועד יותר לתאונות חוזרות מעורב יותר בתאונות בעבודה, תאונות דרכים ותאונות ביתיות. נערכו מעט מאוד מחקרים שבודקים את המעורבות של האנשים בתאונות בקשת הרחבה של נושאים, וזאת הסיבה שבינתיים אין אישוש לתאוריה זו. המועדות לתאונות תלויה במרכיבים שונים כמו התכונות האישיות - האם האדם נוטה לקחת סיכונים, לדוגמה; בתכונות הרגשיות - האם האדם נוטה לחרדתיות ועוד; ביכולת הקוגניטיבית - האם יש לאדם הפרעות זיכרון לדוגמה; האם הוא משתמש בחומרים ממכרים - כגון אלכוהול או סמים; במצב הרפואי - בעיות ראייה, בעיות שיווי משקל, השפעה של תרופות ועוד.

עו"ד הדס הרטל דיברה על הנושא של "כלים להתמודד עם לחץ - הממונה על הבטיחות בין הפטיש לסדן".